

ስለምንታይ ተ.ሓ.ኤ ተበታቲና?

ቀዳማይ ክፋል

እዚ ኣርእስቲ መደምደምታ ዘይተገብረሉ ቡዙሕ ኣካታዒ ዝኾነ ሕቶታት ከላዕል ዝኸእል ጉዳይ እዩ። ኣብዚ ኣርእስቲ ኩሉ ቡብናቱ ተረድኦ ኢዩ ናብ ጉጅለታት፣ ውልቀሰባት ከም ዘመልክት ርዱእ እዩ። እቲ ኣገዳሲ ጉዳይ ግን ካብ ወድዓውነት ተበጊስካ እትገብሮ ገምጋም ንብዙሓት ኣሳቲፉ ብምትእርራም ናብ ቅኑዕ መደምደምታ ክብጻሕ ይክኣል እዩ፣ ብወገነይ ከም መበገሲ ነዚ ኣገዳሲ ሃገራዊ ነጥቢ ርእይቶይ ፈይ ኣቢሊ ክሓልፍ እዩ።

ኣብ ኑኡስ ዕድመይ ወዲ 18-19 ናብ ተ.ሓ.ኤ ብምስላፊይ፣ ድሕሪ ምስላፊይ ድማ ኣብቲ ከባቢ መሪሕነት ተደኩኑሉ ዝነበረ ቦታ ታሕታይ ባርካ ዝበዝሕ ናይ ገድሊ ተሞክሪይ ስለዘሕለፍኩ፣ ኣቋውማን ኣተሓሳስባን ኣካይዳን መሪሕነትን ካድራትን ተ.ሓ.ኤ ክፈልጥን ከጽንዕን ሓጊዙኒ እዩ።

ድሕሪ ካልኣይ ጉባኤ ተ.ሓ.ኤ ካብ መደበር ታዕሊም ርብዓ ናብ ፖለቲካዊ ቤት ጽሕፈት ካድር ኮይነ ከገልግል ብተጋ. ነጻርእብ ተ/መድህን ምስ ተመደብኩ ኣብቲ ድሕሪ ጉባኤ ንመጀመርታ ጊዜ ብሙዱብ ክልተ ጊዜ ፖለቲካዊ ኮርስ ዝተኻየደ ኣብኡ ምስታፊይ ናይ ንቕሓት ዓቕመይ ክብርኽ ኣዝዩ ሓጊዙኒ እዩ። ብፍላይ ድማ ኣብቲ ናይ ጊዜ ፋሉል ዝፍለጥ እዋን ድማ ምስ ብዙሓት ካድራት ኣብ ሞጎራይብ ንሽድሽተ ወርሒ ተኣሲርናሉ ዝነበርና፣ ኣብ መንጎ እቶም እሱራት ካድራት ዝግበር ዝነበረ ጉሩፕ ዲስካሽን ንፖለቲካዊ ፍልጠትና ዝያዳ ኣበሪኽዎ። ኣብዚ ከይዘከርክዎ ክሓልፍ ዘይደሊ ሓያል ፖለቲካዊ ካድር ስወእ ተጋ. ዓንዶም ነጻረኣብ(ዓዲ ወርሒ ሰብ)ዝነበሮ ናይ ምግላጽን ምእላይን ብቅዓት ናብቶም ተኣሲርና ዝነበርና ካድራት ዓቢ ጽልዎ ፈጠሩ እዩ። ስወእ ተጋ. ዓንዶም ኣብቲ ዝተኣሲርናሉ ጊዜ ቦታ ናይ ክፍሊ ፀጥታ ክፍሊ መርመራ እትፍለጥ ዝነበረት ብዝወረዶ ማህምቲ ኣዝዩ ስለዝተሃሰዩ ካብ ማእሰርቲ ምስ ወጻእና ብኡ ንብኡ ኣብ ሃዋሻይ ሆስፒታል ዓሪፉ።

ባህርያትን ኣነባብራን መሪሕነት ተ.ሓ.ኤ

ሓድሽ ተሰላፋይ ኮይነ መጀመርታ ምስ መሪሒነት ጀብሃ ገጽ ንገጽ ዝተረኣእኹላ ቦታ ቀጨጭ ውይ ራህያ ዓባይ ዝብሃል ቦታ እዩ። እዚ ቦታ መብዛሕትኦም መራሕቲ ጀብሃ እንዳተንቀሳቀሱ ዝነብርሉ ቦታ እዩ። ዋላኳ ኣብ ትሕቲ ገረብ ዝነበሩ እንተኾነ፣ ካብ ከተማ ኣቁርዶት ዝመጸም ኣስቤዛን ካብ ህዝቢ ዝረኽብዎ ጸባን ኣጣልን ይጋደሉ ኣለዉ ክትብል የጠራጥረካ። ገለ ካብዚኦም መራሕቲ ኣዝዮም ከሳዕቲ እዮም። ከም በዓል መሓመድ ብርሃን ብላታን ዑስማን ዳይርን ዝበሃሉ ምስቲ ዋር ዋር ታህ ታህ ዝብል ነብሶም ኣብ ገመል ተወጢሖም ክኸዱ እንከለዉ ከም በዓል ሑሩይ ተላ ብሰናር ኣድግን በቅልን ኮዳዕ ኮዳዕ ክብሉ እንከለዉ እዋእ እዚ ገድልስ ከመይ እዩ ኢልካ ክትጠራጠር ትጅምር።

ሕራይ እዚስ ኣብ በረኻ እዩ። ሓደ እዋን ኣብ መወዳእታ 1975 ንሓደ ሰሙን ብገለ ጉዳይ ሓላፊ ናይ ክፍሊ ስንቂ ናይ ፖለቲካዊ ቤት ጽሕፈት ንከሰላ ሒዙኒ ይኣቱ። ምስኡ ኮይነ ድማ እንዳ ገለ ገለ ኣባላት ፈጻሚት ሽማግሌ መራሕትን ገዛውቶም ምስ በጻሕኩ፣ ሓዳርምን ኣብ ከሰላ ምስ ረኣኹ ኣዝዩ ገሪሙኒ። እዚኦም ንሜዳ እንዳተመላለሱ ዋኒን ሓዳርም ኣብ ከሰላ ዘካይዱ እዮም።

ብሓፊሽኡ እዚኦም ብኣጋጣሚ ዝረኣኸዎም እዮም። ዳሓር ኣብ ሓይልታት ምስ ተመደብኩ ግን ገዲም ተጋዳላይ ማእመርያ (ተላኢኹ ከይዱ) እጃዛ (ዕረፍቲ) ከይዱ 30 ጂነ 50 ጂነ ወሲዱ፣ መሳርፍ ጋንታ ወይ ሓይሊ ኣላዒሉ እንዳተባህለ ኣብ ሰራዊት ሓሓሊፉ ግርጭታት ይልዓል ነይሩ። ሓደ ካብቲ ኣብ ዳሕራይ ናይ ፋሉል ምንቅስቃስ ጠንቂ ዝኾነ እዚ ሓደ እዩ።

ተ.ሓ.ኤ ንብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዝጀመረት ወድብ እያ። ክሳብ 1969 ድማ እታ እንኮ መሪሕ ብረታዊ ተጋድሎ ህዝቢ ኤርትራ ነይራ። ኣብ 1969 ብዘንነፈ ምፍንጫል ድማ ካልእ ወድብ ማለት ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ተመስሪቱ። ኣብ ናይ ሎሚ ጽሑፊይ ኣብዚ ካብ 1969-75 ዝነበረ ኩነታት ከይተንከፍኩ ጉዕዞ ተ.ሓ.ኤ ድሕሪ 1975 ክገልጽ ክፍትን እዩ።

ኣብ ከባቢ 1974 ክልቲኤን ወድባት ናብ ከበሳ ብፍላይ ድማ ኣስመራን ከባቢኣን ስለዝተቀልቀላን ገለ ወተሃደራውን ናይ ፍዳይንን ስርሓትን ናይ

ከተማ ስርዓትን ይካዩድ ስለዝነበረ ብዙሕ ህዝቢ ብፍላይ መንእሰይ ናብ ክልቲኤን ውድባት ዊሒዙ።

ተ.ሓ.ኤ ኣብ ባርካ ታሕታይ ርብዓ (ኣባሽመል) ዝብሃል ቦታ ሰለስተ ዓበይቲ መደበር ታዕሊም ብማዕረክር ፋጽምን ማዕረክር ኢብራሂም ዓብደላን ማዕረክር ጣህር ማሓመድ ዝፍለጥ ነፍሲ ወከፊን ካብ 5,000 ዘይውሕድ ተዓለምቲ ዝሓዘላ መዕረክራት ቆይመን። እዚ ሓዲሽ ተሰላፋይ ልዕሊ 10 ዕጽፊ ናይቲ ዝነበረ ሰራዊት ናይ ተ.ሓ.ኤ እዩ።

ኣብዚ መጀምርታ 1975 መሪሕነት ተ.ሓ.ኤ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ክግበር ይዳሎ ብምንባሩን ከምኡ'ውን ፖለቲካዊ ብቅዓት እቲ መሪሕነት ካብቲ ሓዲሽ ተሰላፋይ ከተወዳድሮ እንክለኻ ኣዝዩ ትሑት ብምንባሩ እዚ መሪሕነት ብዝነበሮ ስግኣት ነዚ ሓዲሽ ዝተሰለፈ ንልዕሊ 6 ወርሒ ክሳብ ጉባኤ ዝሓልፍ ኣብ መደበር ታዕሊም ብዘይ ገለ መደብ ኮፍ ከምዝብል ጌርዎ። ብተመሳሳሊ ጉባኤ ክግበር ምስ ተወሰነ ነዚ ሓዲሽ ተሰላፊ ምስ ቁጽሩ ዝመጣጠን ኣብ ጉባኤ ዝሳተፍ ውክልና ኣይሃቦን።

ኣብ ወርሒ 6 1975 ኣብዘን መደበር ታዕሊም ዝነበረ ተዓላማይ ብመሰረት ሓዲሽ ኣብ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ዝተመርጸ መሪሕነትን ዝቐማ ክፍልታትን ብሓፈሻ ከም ብቅዓቱ እንዳተራእዩ ናብ ሰራዊትን ኩለን ክፍልታትን ተመዲቡ። እንተኾነ ኣብ ውሽጢ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ብዝተኸሰተ ግርጭታት ኣብ መንጎ ጉጅለ ዓብደላ እድሪስን ጉጅለ ሑሩይ ተድላ ባይሩን ኣብ ውሽጢ ተ.ሓ.ኤ ብዙሕ ምዕዝምዛምን ኣብ መንጎ ገዲም ሓድሽን ተጋዳይ ኣብ ብዙሕን ቦታ ተቃውሞን ዘይምስምማዕን ይርኤ ነይሩ። ብዙሕ ካብቲ ሓዲሽ ተጋዳላይ ጽልዋ ናይ ህዝባዊ ሓይልታት ስለዝነበሮ ኣብ ዝኾነ ዝግበር ክትዓት ከም ደጋፊ ህ.ሓይልታት ኮይኑ ይቀርብ ነይሩ። ስለዚ ጉዕዞ ተ.ሓ.ኤ ካብዚ እዋን ኣብ ኣዝዩ ሓርጎጽጎጽ ዝመልኦ ነይሩ።

ነዚ ዝነበረ ስንኩፍ ኩነታትን ኣብቲ ውድብ ድልዱል ዲሲፕሊን ዘይምንባሩ ተጠቂሞም ነቲ ሰራዊት ተጠርኒፉ ለውጢ ከየምጽእን ጸኒዑ ከይጋደልን ኣብ መወዳእታ ድማ ተ.ሓ.ኤ ናብ ምብትታን ንክትበጽሕ ዝገበሩ ሰለስተ ናይ ንኡስ ብርጅዋ ወይ ፈሊጣውያን ኢና ባሃልቲ ምትእኸኻባት ነይሮም።

እቲ ቀዳማይ ጉጅለ ድማ ምስ ምውራድ ሑሩይ ተላ ባይሩ ካብ መሪሕነት ኣብ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ ናቲ ሰዓብቲ ህወ.ኸ ናይ ቃልሲ ኣራኣጊያ ዝሓዙ እዮም። መብዛሕትኦም ገዳይም ተጋደልቲ ናይ 72-73 እዮም።

እቲ ካልኣይ ጉጅለ ኣብ ሕብረተሰብኣዊ ቤት ጽሕፈት ክፍሊ ትምህርቲ ዝመንቀሊኡ ህወ.ኸ ናይ ቃልሲ ራእይ ዘይነበሮ ኣብ ቅንጻን ነብሰ-ምትሓት ዝተመሰረተ ኣርሒቁ ዘይጥምት ምንቅስቃስ ነይሩ።

እቲ ሳልሳይ ጉጅለ ድማ ብናይ ዲራቅ ብዓሰን ናይ ምስሪ ኣኸዋና መሰሊምን ዝጽሎ መብዛሕትኦም ካብ ማእከላይ ምብራቕ ዝተሰለፉ ተማሃሮ ዝፈጠርዎ ምንቅስቃስ እዩ።

ይቅጽል....

ግርማይ የማነ

tzinaat@gmail.com